

FÖRÄLDER PÅ AVSTÅND – SOCIALTJÄNSTENS STÖD TILL FÖRÄLDRAR MED BARN I SAMHÄLLSVÅRD

Anna Melke^{1,2} och Therése Wissö²

¹FoU i Väst, Göteborgsregionen

²Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Presentationen är en del av symposiet:

Hur kan föräldrar stödjas när deras barn placeras i samhällsvård – en kritisk diskussion om föräldrars erfarenheter och ställning i relation till socialtjänsten. (Sofia Enell, Anna Melke och Therése Wissö)

När ett barn placeras i samhällsvård har föräldrar enligt socialtjänstlagen rätt till råd, stöd och annan hjälp. De förväntas också delta i det som Socialstyrelsen kallar för ”det tredelade föräldraskapet” under placeringen och i möjligaste mån återta sitt föräldraskap till fullo över tid (t.ex. Socialstyrelsen, 2023). Det sociala arbetet med placerade barns föräldrar torde därmed vara en central del av barnavården. Trots det har flera statliga utredningar (SOU 2015:71; SOU 2023:66) liksom forskning (Höjer 2011; Spånberger Weitz, 2016) och lokal uppföljning (Karlsson & Mortensen, 2017; Melke, 2022) påvisat att föräldrar känner sig utestängda och att stöd uteblir. I ett treårigt forsknings- och utvecklingsarbete som involverade sju kommuner genomfördes intervjuer med ett 40-tal föräldrar med egen erfarenhet av att vara förälder till barn i samhällsvård. Intervjuerna syftade till att ge utrymme för upplevelsen av att upprätthålla och utveckla föräldraskapet under placeringstiden, men också att berätta om det stöd som de fått för att kunna fortsätta vara föräldrar, och vilket stöd de önskat att de fått. I realiteten kom de också att handla om det stöd som föräldrar önskat att de fått före och efter barnets placering. Föräldrarna representerar en bredd när det gäller både sin egen och barnets ålder, placeringsform, placeringstid och egen situation med exempelvis hemmaboende barn.

Intervjuerna har bland annat presenterats i en artikel där vi tar utgångspunkt i det teoretiska begreppet *moral injury* (Wissö et al, 2024), på svenska *moralisk skada*. Detta begrepp har framförallt använts inom psykologisk och psykiatrisk forskning och definieras av Haight och kollegor (2016) som ”a particular type of distress characterized by guilt, existential crisis and loss of trust that may develop following a perceived moral violation”. Vi menar att begreppet fångar den svåra upplevelse av existentiell karaktär som de allra flesta av föräldrarna vittnade om och som återspeglades på flera områden och under flera faser. Den skada som uppstod tenderade också att finnas kvar under lång tid. Den tycktes inte vara förknippad med tvångsåtgärder, utan framstod som lika framträdande i de fall då föräldern var positiv till beslutet om omhändertagande. Vi menar att dessa resultat visar att moralisk skada är ett användbart begrepp även i socialt arbete och att det understryker vikten av att de socionomer som möter målgruppen arbetar med en större traumamedvetenhet. Det finns potential både att undvika och minska de skador som beskrivs i artikeln genom att

involvera föräldrar och att stödja dem i de svåra känslor som uppstår i samband med samhällsvård. För det krävs möjligen att föräldrar, liksom barn och familjehem, får tillgång till en egen socialsekreterare.

Nyckelord: Samhällsvård, föräldrastöd, moralisk skada

REFERENSER

- Haight, W., Sugrue, E., Calhoun, M., & Black, J. (2016). A scoping study of moral injury: Identifying directions for social work research. *Children and youth services review*, 70, 190-200.
- Höjer, I. (2011). Parents with Children in Foster Care – How Do They Perceive Their Contact with Social Workers? *Practice* 23(2), 111-123.
- Karlsson, S. & Mortensen, I. (2017). *Föräldrar till familjehemsplacerade barn. En rapport om de biologiska föräldrarnas upplevelser*. Kommunal utveckling. Region Jönköpings län & Länsbrukarrådet för missbruks- och beroendevården.
- Melke, A. (2022). *Förbättrat stöd till föräldrar med barn i samhällsvård. En sammanfattning av projektet Förälder på avstånd*. Göteborgsregionen: FoU i Väst.
- Socialstyrelsen (2023). *Placerade barn och unga. Handbok för socialtjänsten*.
- SOU 2015:71 *Barn och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU*.
- SOU 2023:66 *För barn och unga i samhällsvård*.
- Spånberger Weitz, Y. (2016). *Föräldraskap på avstånd – om socialtjänstens stöd till familjehemsplacerade barns föräldrar*. FoU Nordväst i Stockholms län.
- Wissö, T., Melke, A., & Josephson, I. (2024). Exploring moral injury among parents with children in out-of-home care. *Child & Family Social Work*.